

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДПС)

Львівська пл., 8, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-62-55
E-mail: post@tax.gov.ua, сайт: www.tax.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43005393

від 30.11.2021 р. № 16515/5/99-00-03-03-02-05 На № _____ від _____ 20__ р.

Рахункова палата

Державна податкова служба України за результатами опрацювання рекомендацій Рахункової палати, викладених у рішенні Рахункової палати від 12.10.2021 № 24-4 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади в частині контролю за повнотою нарахування та сплати до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне страхування», надісланому листом Рахункової палати від 09.11.2021 № 16-2801 (вх. ДПС № 73730/5 від 11.11.2021), надає інформацію про стан виконання зазначених рекомендацій Рахункової палати згідно з додатком.

Додаток: на 14 арк. в 1 прим.

В. о. Голови

Михайло ТИТАРЧУК

Вікторія Кашаріна 481 39 86

К
Державна податкова служба України
16515/5/99-00-03-03-02-05 від 30.11.2021

Інформація
про стан виконання рекомендацій Рахункової палати, викладених у
рішенні Рахункової палати від 12.10.2021 № 24-4 «Про розгляд Звіту
про результати ефективності виконання повноважень органами
виконавчої влади в частині контролю за повнотою нарахування та сплати
до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне
страхування»

Державна податкова служба України за результатами опрацювання рекомендацій Рахункової палати, викладених у рішенні Рахункової палати від 12.10.2021 № 24-4 «Про розгляд Звіту про результати ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади в частині контролю за повнотою нарахування та сплати до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Рішення), надісланого листом Рахункової палати від 09.11.2021 № 16-2801 (вх. ДПС № 73730/5 від 11.11.2021) надає інформацію про стан виконання зазначених рекомендацій Рахункової палати.

Щодо рекомендацій викладених пунктом 3.1 резолютивної частини Рішення, а саме: «спільно з Пенсійним фондом та ДПС розробити проекти законодавчих актів щодо забезпечення обліку, подання КППК до ДПС звітності про нарахування (утримання) та сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування під час здійснення клеймування ювелірних та побутових виробів державним пробірним клеймом у розрізі платників, контролю та сплатою цього збору на всіх етапах справляння і внести їх на розгляд Кабінету Міністрів України», ДПС повідомляє.

Метою розробки відповідних змін до законодавчих актів є забезпечення обліку, подання казенними підприємствами пробірного контролю (далі – КППК) до ДПС звітності про нарахування (утримання) та сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування при здійсненні КППК клеймування державним пробірним клеймом у розрізі платників, контролю за сплатою цього збору на всіх етапах справляння.

Положеннями статті 1 Закону України № 400 «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» (зі змінами) визначено, що центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, здійснює контроль за сплатою (утриманням) збору з ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, поданих фізичними особами та суб'єктами господарювання, у безготівковій та/або готівковій формі.

Центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, є Міністерство соціальної політики України.

Зокрема, КППК подають до 20 числа місяця, що настає за звітним, до органів Пенсійного фонду України звіт про нарахування (утримання) та сплату збору за формою, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від

03.11.1998 № 1740 «Про затвердження Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій».

Водночас, відповідно до підпункту 6 пункту 4 Положення про Пенсійний фонд України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280, із змінами (далі – Положення про ПФУ) та постанови Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 «Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету» організацію, координацію та контроль щодо забезпечення надходжень збору на обов'язкове державне пенсійне страхування в цілому, незалежно від видів операцій, при яких він сплачується, здійснює Пенсійний фонд України.

Зокрема, згідно з підпунктом 6 пункту 4 Положення про ПФУ одним із завдань Пенсійного фонду України є забезпечення надходжень від сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, інших коштів, ведення обліку їх надходжень відповідно до законодавства.

Разом з тим, постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» затверджено Положення про Державну податкову службу України (далі – Положення).

Пунктом 1 Положення встановлено, що ДПС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує, зокрема, державну політику з **адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування** (далі – єдиний внесок).

Згідно з пунктом 4 Положення, ДПС відповідно до покладених завдань здійснює контроль, зокрема, за дотриманням вимог законодавства щодо адміністрування єдиного внеску, забезпечує ведення обліку податків, зборів, платежів, здійснює адміністрування податків, зборів, платежів, єдиного внеску.

ДПС контролює надходження до бюджету сум збору на обов'язкове державне пенсійне страхування під час здійснення клеймування ювелірних та побутових виробів державним пробірним клеймом, сплачених лише за актами перевірок.

Враховуючи викладене вище, питання щодо забезпечення обліку подання КПШК звітності про нарахування (утримання) та сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування під час здійснення клеймування ювелірних та побутових виробів державним пробірним клеймом у розрізі платників, контролю та сплатою цього збору на всіх етапах справляння виходить за межі повноважень ДПС.

Разом з тим, у разі надходження від Мінсоцполітики проекту нормативно-правового акту щодо вдосконаленої форми звіту про нарахування (утримання) та сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування під час здійснення клеймування ювелірних та побутових виробів державним пробірним клеймом в розрізі платників, ДПС, в межах компетенції, прийме участь у розгляді зазначеного проекту нормативно-правового акту.

На виконання рекомендацій, викладених в абзаці другому пункту 7 резолютивної частини Рішення, а саме: «вжити заходів щодо забезпечення ефективного контролю за сплатою збору при здійсненні КППК клеймування державним пробірним клеймом ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, поданих фізичними особами та суб'єктами господарювання», ДПС надіслано лист на адресу Головних управлінь ДПС в областях, м. Києві та Міжрегіональних управлінь ДПС по роботі з великими платниками податків від 23.11.2021 № 25978/7/99-00-07-09-03-07 (копія додається), відповідно до якого територіальним органам ДПС необхідно звернути увагу на виявлені Рахунковою палатою недоліки в організації роботи та:

- активізувати роботу щодо забезпечення ефективного контролю за сплатою збору при поданні юридичними та фізичними особами ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом та посилити вжиття заходів згідно з вимогами листа ДПС від 08.07.2020 № 11098/7/99-00-07-09-03-07 (копія додається);

- забезпечувати систематично та на постійній основі отримання інформації від КППК щодо сум нарахованого та сплаченого збору суб'єктами господарювання, які подавали ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом, в розрізі таких платників, та за період, починаючи з червня 2020 року;

- продовжувати відповідну роботу з територіальними підрозділами Пенсійного фонду України для отримання інформації щодо фактичної сплати (за даними органів Державної казначейської служби України) такими суб'єктами господарювання збору за відповідні періоди;

- забезпечувати проведення ґрунтовного аналізу отриманої інформації з метою встановлення ризиків ухилення від сплати до бюджетів належних сум збору та можливих схем ухилення від оподаткування;

- вживати вичерпних заходів для погашення боргу із збору та, у разі встановлення фактів несплати збору, та за наявності визначених Податковим кодексом України (далі – Кодекс) підстав, розглянути питання щодо проведення документальних перевірок таких платників з урахуванням вимог та обмежень, встановлених Законом України від 13 травня 2020 року № 591-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)».

На виконання рекомендацій, викладених в абзаці третьому пункту 7 резолютивної частини Рішення, а саме: «розглянути питання про проведення документальних перевірок суб'єктів господарювання, які здійснили продаж транспортних засобів за цінами, нижчими за їх митну вартість», ДПС повідомляє.

Порядок визначення бази оподаткування в разі постачання товарів регламентовано ст. 188 Кодексу. Так, п. 188.1 ст. 188 Кодексу визначено, що база оподаткування операцій з постачання товарів визначається виходячи з їх

договірної вартості з урахуванням податків та зборів. При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів не може бути нижче ціни придбання таких товарів. Тобто чинна редакція Кодексу не містить обмежень щодо реалізації товарів за цінами, нижчими за їх митну вартість.

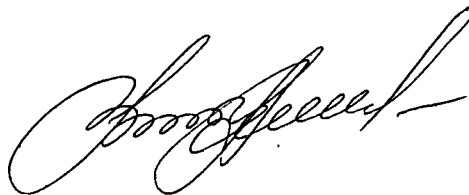
Враховуючи, що ДПС виявлялися непоодинокі факти реалізації товарів за цінами нижчими за їх митну вартість, але вищими за ціну їх придбання, за ініціативою ДПС до Міністерства фінансів України неодноразово направлялися пропозиції (листи ДПС від 18.02.2021 № 396/4/99-00-18-03-02-04 від 16.03.2021 № 627/4/99-00-21-01-01-04 (копії додаються)) щодо доповнення п. 188.1 ст. 188 Кодексу новим абзацом такого змісту: «база оподаткування операцій з постачання товарів, ввезених платником на митну територію України, визначається виходячи їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче митної вартості товарів, з якої були визначені податки і збори, що справляються під час їх митного оформлення, з урахуванням акцизного податку та ввізного мита, за винятком податку на додану вартість, що включаються в ціну товарів/послуг згідно із законом».

Станом на 25.11.2021 інформація щодо результатів розгляду зазначених пропозицій від Міністерства фінансів України не надходила.

Враховуючи викладене, на сьогодні недоцільно організовувати документальні перевірки з питань правомірності продажу платниками податків транспортних засобів за цінами, нижчими за їх митну вартість, але вищими за ціну їх придбання.

Окремо слід зазначити, що відповідно до пункту 52² підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Кодексу на сьогодні діє мораторій на проведення документальних перевірок, крім документальних позапланових перевірок з підстав, визначених підпунктами 78.1.7 та 78.1.8 пункту 78.1 статті 78 Кодексу, або в межах реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 89 «Про скорочення строку дії обмеження в частині дії мораторію на проведення деяких видів перевірок».

Директор Департаменту
внутрішнього аудиту

Ганна ВАСИЛЕНКО

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДПС)

Львівська пл., 8, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-62-55
E-mail: post@tax.gov.ua, сайт: www.tax.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43005393

від _____ 20 ____ р. № _____

На № _____ від _____ 20 ____ р.

Головним управлінням ДПС
в областях та м. Києві

Міжрегіональним управлінням ДПС
по роботі з великими платниками
податків

Державна податкова служба України відповідно до резолюції в.о. Голови ДПС Євгена Олейнікова до Рішення Рахункової палати від 12.10.2021 № 24-4 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади в частині контролю за повнотою нарахування та сплати до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Рішення), яке надійшло листом Рахункової палати від 09.11.2021 № 16-2801 (вх. ДПС № 73730/5 від 11.11.2021), та на виконання доручення Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала від 16.11.2021 № 51969/1/1-21 до листа Рахункової палати від 09.11.2021 № 16-2783 (вх. ДПС № 1591/3 від 16.11.2021), з метою інформування Рахункової палати про результати розгляду Рішення, заплановані та вжиті заходи, повідомляє таке.

Відповідно до доручення Рахункової палати на виконання заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 10.08.2021 № 16-357 (вх. ДПС № 52317/5 від 16.08.2021) контрольною групою Рахункової палати проведено аудит ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади в частині контролю за повнотою нарахування та сплати до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне страхування в Державній податковій службі України, про що складено акт від 31.08.2021 № 01-16-10/73.

Проведеним аудитом встановлено ряд недоліків в організації роботи територіальних органів ДПС щодо виконання ними, в межах компетенції, покладених завдань в частині здійснення контролю за сплатою суб'єктами господарювання збору на обов'язкове державне пенсійне страхування при

К
Державна податкова служба України
25978/7/99-00-07-09-03-07 від 23.11.2021

поданні ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом до казенних підприємств пробірного контролю (далі – Збір).

Так, листом ДПС від 08.07.2020 № 11098/7/99-00-07-09-03-07 територіальним органам ДПС доручалось забезпечити організацію роботи щодо отримання інформації від казенних підприємств пробірного контролю (далі – КППК) щодо сум нарахованого та сплаченого збору суб'єктами господарювання, які подавали ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом за січень 2017 – травень 2020 року включно, координації спільних дій з територіальними підрозділами Пенсійного фонду України для отримання інформації щодо фактичної сплати збору за відповідні періоди, а також проведення аналізу отриманої інформації з метою встановлення ризиків ухилення від сплати належних сум збору та вжиття відповідних заходів контролю.

Водночас, аудитом встановлено, що ГУ ДПС у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Львівській, Одеській, Харківській, Черкаській областях та в м. Києві зверталися лише до тих КППК, які зареєстровані на території відповідних областей, ГУ ДПС у Житомирській області зверталось лише до Центрального КППК, а ГУ ДПС у Закарпатській області запити до КППК не направлялись взагалі, пояснюючи це тим, що на території області КППК відсутні.

Разом з тим пунктом 8 Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740, передбачено, що суми збору перераховуються на бюджетні рахунки для зарахування надходжень до державного бюджету, відкриті в головних управліннях Казначейства за місцезнаходженням КППК, яке здійснює клеймування. При цьому норми чинного законодавства не зобов'язують суб'єкта господарювання, що здійснює клеймування ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів державним пробірним клеймом, здійснювати його за місцем своєї реєстрації, як платника податків. За таких обставин, зазначеними вище територіальними органами ДПС не охоплено контролем суб'єктів господарювання, що скористались послугами КППК, зареєстрованими в інших ніж платники збору регіонах.

Враховуючи викладене вище, Державна податкова служба України доручає Головним управлінням ДПС в областях, м. Києві та Міжрегіональним управлінням ДПС по роботі з великими платниками податків:

активізувати роботу щодо забезпечення ефективного контролю за сплатою збору при поданні юридичними та фізичними особами ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом та посилити вжиття заходів згідно з вимогами листа ДПС від 08.07.2020 № 11098/7/99-00-07-09-03-07;

забезпечити систематичне та на постійній основі отримання інформації від КППК щодо сум нарахованого та сплаченого збору суб'єктами господарювання, які подавали ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних

металів на клеймування державним пробірним клеймом, в розрізі таких платників, та за період, починаючи з червня 2020 року;

продовжувати відповідну роботу з територіальними підрозділами Пенсійного фонду України для отримання інформації щодо фактичної сплати (за даними органів Казначейства) такими суб'єктами господарювання збору за відповідні періоди;

забезпечити проведення ґрунтового аналізу отриманої інформації з метою встановлення ризиків ухилення від сплати до бюджетів належних сум збору та можливих схем ухилення від оподаткування;

вжити вичерпних заходів для погашення боргу із збору та у разі встановлення фактів несплати збору, та за наявності визначених Кодексом підстав, розглянути питання щодо проведення документальних перевірок таких платників з урахуванням вимог та обмежень, встановлених Законом України від 13 травня 2020 року № 591-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)».

Про результати вжитих заходів повідомляти ДПС за період, починаючи з червня 2020 року з урахуванням невідпрацьованих залишків інформації за січень 2017 – травень 2020 року, наростаючим підсумком, щоквартально, до 05 числа місяця, наступного за звітним кварталом, засобами інформаційно-телекомунікаційних систем органів ДПС та засобами зв'язку Foss Mail на адресу: «ДПСУ 040901 Ісаєнко В.В.», у форматі xls. за формою, що додається.

Інформацію згідно з додатками, надісланими листом ДПС від 08.07.2020 № 11098/7/99-00-07-09-03-07, у подальшому не надавати.

Додатки: на 2 арк.

Перший заступник Голови

Наталія РУБАН

Валерія Ісаєнко 272 63 62
ІР (010) 6171

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДПС)

Львівська пл., 8, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-62-55
E-mail: post@tax.gov.ua, сайт: www.tax.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43005393

від 16.03 2021 р. № 627/4/99-00-21-01-01-04 На № _____ від _____ 20 ____ р.

Міністерство фінансів України

Державна податкова служба України відповідно до підпункту 1 пункту 4 Положення про Державну податкову службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227 (зі змінами), направляє на розгляд пропозиції щодо внесення змін до Податкового кодексу України (далі – Кодекс) та деяких інших законодавчих актів України, розроблені з метою вдосконалення адміністрування податків і зборів, наповнення бюджету та усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві.

Водночас повідомляємо, що залишаються актуальними надіслані Міністерству фінансів України пропозиції про внесення змін до Кодексу стосовно справляння плати за землю (лист від 30.06.2020 № 1614/4/99-00-04-03-03-04), вдосконалення справляння транспортного податку (лист від 03.07.2020 № 1678/4/99-00-04-03-03-04), прозорості податкового адміністрування екологічного податку (лист від 08.07.2020 № 1723/4/99-00-04-03-03-04), вдосконалення справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (лист від 14.07.2020 № 1791/4/99-00-04-03-03-04), об'єктів незавершеного будівництва (лист 14.07.2020 № 1792/4/99-00-04-03-03-04), орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності (лист від 14.07.2020 № 1793/4/99-00-04-03-03-04), рентної плати за спеціальне використання води (лист від 16.07.2020 № 1825/4/99-00-04-03-03-04).

Додаток: на 76 арк. в 1 прим.

Голова

Олексій ЛЮБЧЕНКО

Наталія Семенівська 247 81 87

К
Державна податкова служба України
627/4/99-00-21-01-01-04 від 16.03.2021

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДПС)

Львівська пл., 8, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-62-55
E-mail: post@tax.gov.ua, сайт: www.tax.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43005393

від 18.02 20 21 р. № 396/4/99-00-18-03-02-04 На № 26220-06-62/5007 від 17.02.20 21 р.

Міністерство фінансів України

Державна податкова служба України відповідно до листа Міністерства фінансів України від 17.02.2021 № 26220-06-62/5007 (вх. ДПС № 249/4 від 17.02.2021) надає інформацію по питаннях, які планується розглянути на засіданні Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування оприлюднених у ЗМІ фактів можливих корупційних дій посадових осіб органів державної влади, які призвели до значних втрат дохідної частини Державного бюджету України, яке відбудеться 19 лютого 2021 року о 13:00 годині за адресою: м. Київ, вул. Грушевського, 5, зал №5.

1. Про виявлені схеми з відшкодування ПДВ.

Окремі платники податків не забезпечують належне підтвердження свого заявленого права на отримання бюджетного відшкодування, зокрема завдяки штучному відтермінуванню надання нібито втрачених первинних документів, створенню перешкод в об'єктивному підтвердженні фактичної наявності товарів, по яких суми ПДВ було включено до складу податкового кредиту.

За таких обставин відсутність прямої норми у ПКУ щодо обов'язку платника забезпечувати належне підтвердження заявленої суми бюджетного відшкодування суттєво ускладнює контролюючим органам захист інтересів держави у судах. У зв'язку з цим доцільно пункт 200.7 статті 200 ПКУ доповнити новим абзацом такого змісту:

«Обов'язок документального та фактичного підтвердження достовірності заявленої суми бюджетного відшкодування покладається на платника податку».

Також, окремими імпортерами товарів можуть штучно формуватися суми бюджетного відшкодування при оформленні їх реалізації на митній території України за цінами, що значно нижчі митної вартості (реалізуються за вартістю на рівні або трохи вище договірної (контрактної), що до того ж може не відповідати рівню ринкових цін).

У зв'язку з цим доцільно пункт 188.1 статті 188 ПКУ доповнити новим абзацом такого змісту:

К
Державна податкова служба України
396/4/99-00-18-03-02-04 від 18.02.2021

«База оподаткування операцій з постачання товарів, ввезених платником на митну територію України, визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче митної вартості товарів, з якої були визначені податки і збори, що справляються під час їх митного оформлення, з урахуванням акцизного податку та ввізного мита, за винятком податку на додану вартість, що включаються в ціну товарів/послуг згідно із законом.»

2. Про неповернення валютної виручки суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Основним питанням валютного нагляду в ДПС залишається організація і проведення планових та/або позапланових перевірок з питань дотримання граничних строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціям, у тому числі і на підставі отриманих від НБУ повідомлень про порушення суб'єктами господарювання граничних строків розрахунків у сфері ЗЕД.

Починаючи з грудня 2019 року і до грудня 2020 року (включно) ДПС отримала від НБУ 5417 повідомлень по 2703 суб'єктах ЗЕД про порушення (365 днів) граничних строків розрахунків у сфері ЗЕД.

Протягом 2020 року підрозділами податкового аудиту відпрацьовано 2 785 повідомлень (51,4 відс.) по 1 433 СГ і за результатами перевірок донараховано 25,3 млн грн штрафних санкцій у вигляді пені за порушення граничних строків розрахунків у сфері ЗЕД.

Водночас станом на 01.01.2021 стосовно 14 % суб'єктів (386), по яких наявні 1210 повідомлень про порушення, проведення контрольних-перевірочних заходів вже неможливо у зв'язку з їх відсутністю за місцем реєстрації.

Оцінити обсяги неотриманої валютної виручки та/або товарів за здійсненими зовнішньоекономічними операціями ДПС не має можливості у зв'язку з відсутністю в повідомленнях НБУ фактичної суми заборгованості (стаття 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

Наслідком дії банківської таємниці та відсутності у повідомленнях сум заборгованості є неможливість визначення ймовірного розміру штрафних санкцій, що зі свого боку також не дає можливості визначення ризикових суб'єктів ЗЕД зі значними сумами прострочення, та необхідність організації першочерговості перевірок таких несумлінних суб'єктів.

Слід зазначити, що з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19) статтею 52² Податкового кодексу України встановлено мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок з 18 березня 2020 року, зокрема і перевірок суб'єктів ЗЕД, які проводились на підставі отриманого повідомлення НБУ.

Фактично перевірки з питань дотримання строків розрахунків у сфері ЗЕД проводилися з 08 серпня 2020 року тільки за бажанням (заявами) суб'єктів господарювання, а повною мірою перевірки розпочалось тільки з 10 лютого 2021 року у зв'язку з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 № 89 «Про скорочення строку дії обмеження в частині дії мораторію на проведення деяких видів перевірок».

З метою упередження відтоку капіталу за межі України при експорті сільськогосподарської продукції (товарні групи 07, 08, 10, 11, 12 розділу II УКТЗЕД) ДПС на адресу зацікавлених міністерств та НБУ неодноразово надавалися пропозиції щодо можливості запровадження певних обмежень при

проведенні експортних операцій, а саме: резервування грошових коштів в уповноважених банках та/або отримання резидентами обов'язкової попередньої оплати за експорт продукції у розмірі 75 – 80 відсотків. Проте зазначені пропозиції не підтримано.

Починаючи з 07.02.2019 набрав чинності Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон № 2473-VIII), який визначив правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановив відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

Водночас втратили чинність Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» і Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», а із Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» виключено статтю 37 «Спеціальні санкції за порушення цього або пов'язаних з ним законів України».

Із набранням чинності новим Законом: вдвічі збільшено граничний строк здійснення розрахунків за експортно-імпортними операціями – до 365 днів; скасовано валютний нагляд за операціями до 150 тис. грн, а починаючи з 28.04.2020 – до 400 тис. грн; дозволено вільне використання рахунків юридичних осіб України за кордоном та здійснення операцій за рахунками юридичних осіб – нерезидентів у банках України.

Строки і порядок проведення розрахунків за валютними операціями на сьогодні визначаються постановами Національного банку України, який є головним органом валютного регулювання та нагляду.

Враховуючи, що граничним строком проведення розрахунків Національним банком України визначено 365 календарних днів, інформацію про порушників таких строків ДПС отримує від НБУ лише через 13 місяців після здійснення оплати з розрахункового рахунку чи оформлення товарів на митниці.

За останні роки зростає прострочена заборгованість нерезидентів перед українськими суб'єктами господарювання у формі неповернення валютної виручки за поставлені товари.

Довідково: за даними НБУ, станом на 01.01.2021, загальна сума заборгованості нерезидентів перед українськими суб'єктами ЗЕД вже становить 6 869,0 млн дол. США (безнадійна 4 081,3 млн дол. США), з якої:

за експортними операціями – 4 462,3 млн дол. США (за 2020 рік заборгованість збільшилася на 227,8 млн дол. США), у т. ч. по суб'єктах сільського, лісового та рибного господарства заборгованість становить 115,3 млн дол. США;

за імпортними операціями – 2 406,7 млн дол. США (за 2020 рік заборгованість збільшилася на 97,0 млн дол. США).

Водночас, протягом 2015 – 2020 років загальна сума заборгованості нерезидентів перед українськими суб'єктами ЗЕД за експортними операціями збільшилася на 3 308,3 млн дол. США, у т. ч. по суб'єктах сільського, лісового та рибного господарства заборгованість збільшилася на 50,1 млн дол. США.

Одним із важелів впливу на недобросовісних суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарювання існував механізм застосування спеціальних санкцій у

вигляді зупинення або індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності, але статтею 16 Закону № 2473-VIII із Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» вилучено статтю 37. Також постановою Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1180 «Про скасування дії спеціальних санкцій, застосованих відповідно до статті 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», яка набрала чинності з 05.03.2020, скасовано дію всіх спеціальних санкцій, застосованих до суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності відповідно до статті 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» до 07.02.2019.

Внаслідок законодавчих змін на сьогодні суб'єкти (резиденти та нерезиденти України), які порушили граничні строки проведення розрахунків і не повернули до України валютні кошти за експортними операціями та/або товари за імпорнтними операціями, продовжують далі вільно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність.

Стосовно механізму контролю надалі за суб'єктами, до яких застосовано спеціальні санкції, необхідно зазначити, що відповідно до рішення Конституційного Суду України від 09.02.1999 № 1-рп/99 за загально визнаним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі.

Цей принцип закріплено у частині першій статті 58 Конституції України, за якою дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце.

Довідково: до 07.02.2019 ДПС щомісяця направляла до Мінекономіки подання для застосування спеціальних санкцій (зупинення або індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності) до порушників валютного законодавства.

Протягом 2016 – 2018 років направлено 8,5 тис. пропозицій, з яких 4,7 тис. по українських суб'єктах ЗЕД та 3,8 тис. по нерезидентах, на загальну суму заборгованості понад 3,5 млрд дол. США.

Із направлених 4,7 тис. пропозицій по суб'єктах ЗЕД майже 2,0 тис. суб'єктів на момент проведення контрольно-перевірочних заходів і направлення пропозицій були відсутні за місцем реєстрації і не подавали звітність до податкових органів.

Внаслідок проведених органами ДПС контрольно-перевірочних заходів та наданих пропозицій і застосованих спеціальних санкцій загальна сума заборгованості, що була повернута до України протягом 2016 – 2018 років, становила понад 2 млрд дол. США.

Необхідно зазначити, що на сьогодні також діє Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції» (далі – Закон № 1644-VII), відповідно до статті 5 якого пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій виносяться на розгляд Ради національної безпеки та оборони України за ініціативою та на підставі пропозицій Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Служби безпеки України.

Рішення щодо застосування санкцій приймається Радою національної

безпеки та оборони України та вводиться в дію указом Президента України.

На сьогодні Законом № 1644-VII не визначено правових підстав для можливого ініціювання з боку Мінекономіки та ДПС перед Радою національної безпеки та оборони України питань про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних чи юридичних осіб.

Водночас відповідно до статті 12 Закону № 2473-VIII Національний банк України за наявності ознак погіршення стану платіжного балансу України або при виникненні обставин, що загрожують фінансовій системі держави, має право запровадити заходи захисту у формі встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів; запровадження дозволів та (або) лімітів на проведення окремих валютних операцій; резервування коштів за валютними операціями.

Встановлення превентивних заходів, направлених у першу чергу на запобігання неповернення суб'єктами ЗЕД у повному обсязі та у законодавчо встановлений граничний строк валютної виручки від експорту товарів, матиме вагоме значення не тільки для забезпечення збалансованого стану на валютному ринку України, але й для економіки України в цілому.

Згідно з пунктом 1 Положення про Державну податкову службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227, зі змінами, ДПС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України і який реалізує, зокрема, державну податкову політику.

З метою виявлення та запобігання формуванню схем з неповернення валютної виручки суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності ДПС листом від 15.01.2021 № 97/4/99-00-07-07-02-04 запропонувала Міністерству фінансів України ініціювати розгляд питання щодо спільного з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державною митною службою України та іншими заінтересованими державними органами із залученням Національного банку України, Комітетів Верховної Ради України і ПрАТ «Експорно-кредитне агентство» проведення дослідження і подальшого запровадження законодавчих змін, зокрема з питань:

можливості застосування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку санкцій (спеціальних, персональних чи індивідуальних) до українських й іноземних суб'єктів господарювання, у яких встановлено факт неповернення на територію України валютної виручки за експортними операціями та/або товарів за імпортними операціями після закінчення встановленого граничного строку проведення розрахунків;

встановлення мінімальних граничних строків розрахунків за операціями з експорту товарів, за окремими товарними групами розділу II і III УКТЗЕД, незалежно від суми здійсненої операції;

отримання експортерами повної суми оплати за товар до початку митного оформлення;

процедури резервування суб'єктами господарювання грошових коштів в уповноважених банках при експорті товарів за окремими товарними групами

УКТЗЕД.

Крім того повідомляємо, що за результатами розгляду запиту Голови Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України Крулька І.І. від 04.01.2021 № 04-47/244 (вх. ДПС № 1/2 від 04.01.2021) і на виконання рішення Тимчасової слідчої комісії від 20.10.2020 № 15 «Про вжиті заходи з донарахування податкових зобов'язань з ПДВ до Державного бюджету України та запобігання формуванню схем з неповернення валютної виручки суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності», та відповідно до Постанови Верховної Ради України від 02.12.2020 № 1034-ІХ (вх. ДПС № 1042/2 від 16.12.2021), листом ДПС від 15.01.2021 № 23/2/99-00-07-07-02-02 повідомлено про звернення до Міністерства фінансів України з метою ініціювання проведення спільного дослідження питань: застосування санкцій (спеціальних, індивідуальних); встановлення мінімальних граничних строків розрахунків за операціями з експорту товарів по окремих товарних групах; отримання експортерами повної суми оплати за товар до початку митного оформлення; процедури резервування грошових коштів у банках при експорті товарів по окремих товарних групах.

Директор Департаменту управління
ризиками

АНТОН ЧИЖ